

виокремити, твір музичного мистецтва чи його частину, зробити їх більш зручними для ознайомлення та аналізу.

Підсумовуючи, варто зазначити, що молодіжна розважальна музика – це музика доступна, зрозуміла, «близька кожному», деякою мірою спрощена, вона має свої смисли й естетичні цінності. Саме цей тип сучасної музичної культури стає сьогодні найбільш масовим та зрозумілим. Вказані характеристики та особливості сучасної молодіжної розважальної музики в ситуації інформаційного суспільства є питаннями складними і дискусійними, потребуючими постійних наукових концептуальних підходів.

Список використаних джерел:

1. Адорно Т. В. Легкая музыка / Т. В. Адорно // Избранное: социология музыки. – СПб.: Университет книга, 1998. – 445 с.
2. Беньямин В. В. Произведение искусства в эпоху его технической воспроизводимости / В. В. Беньямин. – М.: Медиум, 1996. – 239 с.
3. Загайкевич М. П. Історія української музики ХІХ–ХХ ст. / М. П. Загайкевич / Упоряд.: А. В. Кудрицький, М. Г. Лабінський / За ред. А. В. Кудрицького. – К.: «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1997. – 700 с.
4. Зоркая Н. М. Уникальное и тиражированное / Н. М. Зоркая. – М.: Искусство, 1981. – 167 с.
5. Кияновська Л. О. Українська музична культура: Навч. посіб. / Л. О. Кияновська. – Львів: «Тріада плюс», 2008. – С. 425.
6. Конен В. Д. Третий пласт. Новые массовые жанры в музыке XX века / В. Д. Конен. – М.: Музыка, 1994. – 160 с.

Красновид В.В.

студент,

Науковий керівник: Разіцький В.Й.

кандидат історичних наук, доцент,

Київський національний торговельно-економічний університет

ІСТОРІЯ ВІНОГРАДСЬКОГО (ІРДИНСЬКОГО) УСПЕНСЬКОГО МОНАСТИРЯ

В культурному житті українського суспільства важливу роль завжди відігравала церква, яка виступала містком між різними поколіннями, окремими українськими землями та їх жителями. Одним із головних православних центрів Смілянщини, зразком стійкості та незламності протягом понад чотирьох століть був Виноградський Ірдинський Успенський чоловічий монастир, розташований у Чорному лісі поблизу с. Мале Старосілля (нині – Смілянського району Черкаської обл.) на березі р. Ірдинь, яка і дала йому назву.

Широкому колу дослідників про нього стало відомо відносно недавно. Звернення уваги до вивчення діяльності цієї обителі сьогодні, в епоху

національно-культурного відродження, зумовлене актуальністю дослідження духовно-естетичних цінностей українського народу.

Історіографія монастиря має низку серйозних досліджень, опублікованих П. Лебединцевим, Ю. Мариновським, В. Ластовським, О. Марченко та ін. Серед дослідників історії обителі варто також згадати графа Олексія Бобринського (перший дослідник печер), Наталію Карпенко (вивчення історії Малого Старосілля та існування монастиря у її контексті) та Олексія Самкова.

Уявлення про те, що являли собою печери Виноградського Ірдинського монастиря, найкраще можна скласти із записів, залишених вченим-археологом, головою Всеросійської археологічної комісії О. Бобринським, який у 1882 р. обстежив печерний комплекс обителі. За його даними, підземелля Ірдинського монастиря було одноярусним лабіринтом складного розгалуження. Археолог виділив у ньому 5 приміщень: підземну церкву, три келії зі слуховими вікнами та нішами для ікон, а також приміщення невстановленого призначення. На момент обстеження більшість печер виявилися заваленими, що значно ускладнило дослідження підземних ходів. Просуванню вперед заважала і вузькість проходів, висота яких була подекуди менше людського зросту [1].

Офіційною датою заснування монастиря прийнято вважати першу пол. XVI ст. Однак за іншими версіями, він з'явився у значно пізніше. Питання щодо дати появи печер також дискусійне. Насельники обителі зазначали, що печери існували вже у XIV ст. і в них переховувалися від татарських набігів їхні попередники. Проте достовірні відомості про існування монастиря відносяться лише до 1625 р.

На початку XVII століття Виноградський монастир був зруйнований поляками або татарами, а його монахи втекли на лівий берег Дніпра, де заснували поблизу Золотоноші Преображенський монастир. Незабаром більша частина монастирської братії повернулася на Смілянщину та відродила монастир. Відомо, що універсалом гетьмана Б. Хмельницького від 20 вересня 1656 р. монастир отримав у володіння багато земельних угідь. Право на відновлення обителі було надано ігумену Герасиму Івашковському [8].

Слід наголосити, що сталі зв'язки монастирів із Запорозькою Січчю чітко вказують на зберігання певних суспільних традицій ще з XVI-XVII ст. За словами М. Грушевського, з кінця XVI ст. «козаччина стає загально визнаним, офіційним сторожем і протектором українського церковного, а з ним культурного і національного життя, свідомим союзником православного духовенства й суспільності» [5, с. 189]. Тож не дивно, що майже всі гетьмани України забезпечували монастирі якщо не реальними внесками, то хоча б універсалами і грамотами з підтвердженням попередніх прав на маєтності. Зокрема, Виноградському Ірдинському монастирю подібні документи підписали Б. Хмельницький (1656 р.) та Ю. Хмельницький (1660) [5, с. 189-190].

У період Чигиринських воєн у 1678 р. обитель знову була зруйнована турками і татарами, а частина монахів втекла під Золотоношу. Однак цього разу монастир довго не міг відновитися через намір поляків насильно покатоличити українців. Після Чигиринської Руїни ченці переселилися на Лівобережжя, про

що зазначено в універсалі гетьмана І. Скоропадського (1710 р.): «...монастиря Ірдинського законники по руїні тамошній переселилися до обителі Золотоніської». На поч. XVIII ст. ігумен Золотоніського монастиря Іосиф Григорович вирішив відродити обитель на Правобережжі, у чому його підтримав переяславський єпископ Захарій Корнілович. Відновлено монастир було лише в 1730-х рр. в складі київської архієпископії і переяславської єпархії, яка ще перебувала офіційно під вікаріатством Києва. А вже в сер. XVIII ст. Ірдинська обитель знову потрапила під контроль уніатів [5, с. 160-165].

На 1760-ті рр. припадає загострення національно-релігійної ситуації на Правобережній Україні, яка врешті-решт завершилася вибухом найбільшого гайдамацького повстання (1768), відомого під назвою «Коліївщина». В Успенському Виноградському (Ірдинському) монастирі перебував невеликий гайдамацький загін. Коли про це дізналася польська адміністрація, ігумен монастиря Гавриїл змушений був переховуватися [4, с. 59].

Після трьох поділів Польщі суспільно-політична ситуація в Україні істотно змінилася. Російська влада надавала пріоритет православній церкві, тож у православних монастирів в Україні з'явилися сприятливі умови для розвитку. Що ж стосується безпосередньо Виноградської обителі, то вартий уваги той факт, що у 1848 р. вона потрапила до числа 340-ка монастирів Російської імперії, яким, згідно заповіту доньки графа Олексія Орлова – Анни Орлової-Чесменської, було відписано по 5000 крб.

Розмірене життя монастиря різко змінилося після революційних подій 1917 р. На початку 1920-х років обитель кілька разів пограбували, внаслідок чого майже все монастирське майно було знищене. Ченцям вдалося врятувати лише частину одягу, деякий посуд, документи і книги. 20 вересня 1921 р. більшовики розібрали церкву, яку вивезли разом із іконами. Будівельні матеріали були використані при зведенні школи і будинку освіти в Теклиному. У 1922 р. загинув останній ігумен (настоятель) монастиря Мартирій Палій, якого більшовики вкинули в криницю.

Виноградський монастир закривали двічі. Вперше – у 1923 р., коли окружній спілці «Всеработземлес» було передано дві церкви і монастирські будівлі, в яких розмістилося Смілянське лісництво. У квітні 1924 р. Успенська кам'яна церква була передана Балакліївському лісництву, а Миколаївський дерев'яний храм – Будо-Орловецькій організації незаможних селян для будівництва трудової школи. Вдруге обитель була закрита рішенням Малої Президії ВУЦВК у листопаді 1924 р. на підставі переведення ченців до Медведівського монастиря [3].

У 1927 р. Виноградський монастир був визнаний історичною пам'яткою місцевого значення і прийнятий під охорону держави. Проте в тому ж 1927 р. Народний комісаріат охорони здоров'я вирішив відкрити в ньому лепрозорій. Нині тут міститься Малостаросільський психоневрологічний будинок-інтернат. [6, с. 103] Із усього колишнього монастирського комплексу на сьогоднішній день залишилась тільки своєрідна архітектурна пам'ятка – печерний комплекс, який може бути і самою ранньою монастирською спорудою [2].

Інтерес до печер монастиря пробудився наприкінці ХХ ст. Одні з перших наукових розвідок цієї пам'ятки були здійснені у 1998 – 1999 рр., а в 2003 р. був складений та опублікований план підземних ходів монастиря, встановлено приблизну довжину його печер – згідно з твердженням науковців, вона сягає близько 150 метрів, а глибина залягання ходів знаходиться на рівні від 4-х до 6-ти метрів [7].

Список використаних джерел:

1. Бобринский А. А. Курганы и случайные археологические находки близ местечка Смелы: Дневники пятилетних раскопок гр. Алексея Бобринского / А. А. Бобринский. – С. Пб.: Тип. М. М. Стасюлевича, 1887. – 170 с.
2. Всеукраїнська історико-географічна експедиція «Історія міст і сіл України». Нарис-опис села Мале Старосілля: зб. ст. / [Н. А. Карпенко та ін]; Малостаросільська загальноосвітня школа I-II ступенів. – Мале Старосілля, [б. в], 2012.
3. Ластовський В. В. Останні Роки Виноградського (Ірдинського) монастиря // Смілянські обрії. – 1996 рік. – № 1.
4. Ластовський В. В. Православна церква у суспільно-політичному житті України XVIII ст. (Переяславсько-Бориспільська єпархія) / В. В. Ластовський. – Черкаси: [б. в], 2002. – 138 с.
5. Ластовський В. В. Між суспільством і державою. Православна церква в Україні наприкінці XVII – у XVIII ст. в історії та історіографії: монографія / В. В. Ластовський – К., Фенікс: НКПІКЗ, 2008. – 496 с.
6. Ластовський В. В. Печери Успенського Виноградського (Ірдинського) Монастиря // В. В. Ластовський: Лаврський альманах: Києво-Печерська лавра в контексті української історії та культури: вип. 23 (спецвипуск 9). Дослідження монастирських печерних комплексів. – К.: Фенікс, 2010. – С. 102-107.
7. Марченко О. В. Нові дослідження печер Виноградського монастиря: Матеріали Чотирнадцятої наук. сес. Осередку Наук. тов. ім. Шевченка у Черкасах. – 2003 рік.
8. Самков А. Н. Виноградский монастырь по материалам госархива Черкасской области 1848-1870 г.г.: Сообщение на краеведческой конференции (Черкасы, 26 сент. 1989 г.) / Черкасский обласной архив.

Лебєдєва Н.А.

*доктор філософії в галузі культурології, професор,
Міжнародна Кадрова Академія (м. Київ),
Євразійська Академія телебачення і радіо*

НЕЗАКІНЧЕНА ПОЕМА МИКОЛИ ВИШНЯКА

Проблема патріотизму, любові особистості до Батьківщини актуальна на всіх етапах розвитку суспільства.

У 2011 році за підтримки Українського союзу ветеранів Афганістану видано книгу «Мій Афган Миколи Вишняка», до якої увійшли всі твори поета, композитора і автора-виконавця, який воював в Афганістані, був списаний з лав збройних сил після тяжкого поранення. Хоча він отримав інвалідність другої групи, це не стало перешкодою для того, щоб закінчити вищий навчальний